

Sumbaryň şiri

Category: Hekaýalar, Kitapcy

написано kitapcy | 22 января, 2025

Sumbaryň şiri SUMBARYŇ ŞIRI

– Günler geçdi. Andriýewskiý barha eýemsiräp, bütin Sumbaryň boýundaky ilata hökmüni ýaýradyp başlady. Emma «Iki goçuň kellesi bir gazanda gaýnamaz» diýlişi ýaly, onuň bilen mäsimiz bişişmedi.

Elbetde, Andriýewskiý ak es-erleriň ol ýerdäki hökümdary. Şolaryň hyzmatynda bolangoň, olaryň bähbidini gözleýär. Ak es-erleriň syýasatyny ýöretjek bolýar. Biziň boýun egmezek halkymyz bilen hem şonuň üstünde dalaş edýär. Ol biziň halkymyzdan mal aljak, adam aljak. Ol ýerlerde ýerli ilatyň hem meniň agzyma garap duranyny bilyär. Şonuň üçin ol öni bilen meni yrmagyň ugrunda aladalanýar. Bir gün meniň üstüme atly iberip, raýona çagyrtty. Barsam, yüz-gözünü kürserden bolup, maňa alarylyp seretdi.

– Sen aklaryň garşyna iş alyp barýarsyň, seni tussag ederin! – diýdi.

– Kim aýdýar? Boýuma goýsunlar – diýdim.

Ol has batly gepledı.

– Men seniň hatyň tutdum. Tussag edip, Gyzylarbada ibärin. Ol ýerde bolaa dar agajy taýýardyr, ony özüň hem bilýänsiň! – diýdi.

Meniň hem ganym gyzyp başlady. Emma entek beek deprenip bilemok. Nädip-de bolsa topar otrýadymyzyň hem bardygyny bildirmän, yza çekilen bolşewikleriň gaýdyp gelerine garaşýaryn. Telpegimi çykaragadan ýere atdyn. Stulda aşak oturdym-da: «Meniň nähili hatymy tutan bolsaň, çykar-da, şu stoluň üstünde goý!» diýdim. Stoluň depesinden hem ýekedaban ýaly agyr ýumrugymy goýberdim. Çaşyk stol tas ýumrulypdy. Andiýewskiý gözlerini petredip towsup turdy.

– Goý şu stoluň üstünde – diýdim. Bilimdäki ak sapla-da ýapyşdym.

Andriýewskiý şol ýeriň özünde menden eýmenmedik bolsa, adam

çaagyryp, meni atyň öňüne salardy hem «Eltiň-de Gyzylarbatdaky dar agaçdan asyň» diýerdi. Ol gorkusyndan ýuwdunjyrap aşak oturdy, ellerini owkalaşdyryp, özünü ýitirdi, näme diýerini bilmedi.

Men onuň bilen deň bolup durmadym. Onuň gowşanyny bilip: «Siziň ýaly garry adama ýalan sözlemek gabahat bolmazmy?» diýdim. Geplemän, esli wagt ýere garap oturdy. Turdum-da, çykdym ötägitdim. Yzymdan atly iberip, öye ýetmäkäm tutdurarmykan öydüpdim. Emma ol ony edip bilmedi, ýöne menden el hem çekmedi. Men oba arçyny bolamsoň, ol hat iberip, maňa: «Üç günüň içinde gerkezlerden on sekiz baş düýe ýygnap getir!» diýip buýruk edipdir. Ol Garrygalanyň uçastok komissarydy. Gyzylarbada gidip, onuň üstünden wolostnoýa arz edeýin diýsem bolsa, ol ýerde oturanlar hen aklar. Özümüz hem Şagadamyn garamagyndamyşy...

- Hawa, hawa – diýip, Stepanow bilen Andreý Andreýewiç ikisi birden gepledı.
- Indi siz Gyzylarbada garaşly, emma basym siziň Garrygalaňz hem wolost bolýar. Ýylyň aýagyna bolsa hemme wolostnoýlaryň raýona öwrülmek gürrüňi hem bar – diýip, Stepanow oňa düşündirdi.
- Mahlasy, men näderimi bilmän, ýene ýuwaşjadan garaňkyny düşürip, şol rus Gemrä, Sergeý Ŝerbakowyň ýanyna gitdim. Ol maňa gös-göni: «Şu aklara merkem bermegiň, basym bolşewikler gelýär, eýt-beýt, birazajyk güýme» diýdi. Men doğrusy, onuň: «Bir aýdan gelerler» diýenine ynanmadym, çünkü bolşewikler ýaňy Baýramalynyň ýakynyna gelipmiş diýip eşidipdim. Ol bir hat çykaryp görkezdi-de: «Ine göräý» diýdi. Elbetde, men onuň nirden gelip, kimiň ýazanyny bilmedim. Yöne gyssanýardym. Bolsa-da oba ili – rus, türkmen Ŝerbakowlary sylaýardы, öz ýerinde abraýy uludy. Ynandym.
- İki aý hem bolsa, Andriýewskini süýrenjeňlige salyp eglärin – diýdim.
- Gaýdyp geldim-de, oba jemagatyna ýuwaşjadan: «Hemmäňiz malyňzy daga kowuň» diýdim. Onsoň raýona gitdim. Andriýewskimiň ýanyna bardym. Jögülige salan bolup:
- Düýe diýen ekeniňiz welin, gerkezlerde ýeke düýe-de

galmandyr. Ýogsam-a hatyňyzyň barany öňrakdi – diýip, onuň bilen ikiçäk oturyp, hakyt mylakatly gürrüň etdik. Emma ol ýene el çekmedi.

– Gerkezde bolmasa, gökleňde bardyr, tapawudy näme, ikisi hem seniň diýeniň bilen ýoreýär – diýdi. Yzyndan hem gülen bolup:

– Düýe bolmasa, her düýän ýerine iki ýaby beräyiň – diýdi.

Men birden nämä gyzanymy hem bilmédim, oña:

– Saňa bizden ýaby däl, eşek hem ýok – diýip, gapyny şarkyldadyp ýapdym-da çykyp ugradym. Ol towsup çykdy. Öz sakçy soldatlaryna el bulap:

– Ony tutuň-da, gabawa sokuň – diýip gygyrdy.

Men ony eşidip, özüm yzyma gaýdyberdim. Meni tussag oturan kamera eltip saldylar. Arkaýyn otyryny. Emma onuň meni gazamatda uzak oturtmaga bogusy ysmady. Derrew adam iberip, öz ýanyna çagyrdy. Ol:

– Meniň saňa haýpym gelýär. Seni gös-göni hökümetiň buýrugyna boýun egmeyän diýip atarlar, beýtme, on sekiz baş düýe ber-de, başyňy guitar, bar. Ýone indi süýrenjeňlige salma, meni hem gyssáýarlar, düşün ahyry – diýip ýalbardy.

Men ýene oba baryp, ýaşululara geňeşdim. Sergeý Ŝerbakov dagynyň ýanyna gidip geldim. Ol ýerde maňa: «Gzyllar heniz hem Gyzylarbada gelip ýetenok» diýdiler. Ahyrynda öñli-soňly gökleň-gerkezden Andiýewskä öz bahasy bilen on sekiz sany düýe berdik. Ine yz ýanyndan welin: «Gzyllar Kakany alyp, Aşgabada yetip gelýärmiş!» diýen habar ýaýradı.

Ýüregimiz suwlandy. Men ondan soň işim bolsa-da, Garrygala gidip, polkownik Andiýewskiniň ýanyna barmagymy kesdim. Aşaklykdan ähli atly otrýadyma: «Taýýar bolup duruň, obadan kän daşlaşmaň» diýip tabşyrdym.

– Oñarapsyň – diýip, Stepanow ýene çilim otlandy. Andreý Andreýewiç bolsa ol wagt gapydan:

– Heniz hem ýataňzokmy? – diýip, ähli işini gutaryp gelip aýalyna: – Annuška, biz, ponimaýeş, bolmanda bu gije ýatjakmy? Onuň gürrüňini diňleseň bilerdiň... – diýip, ol Alymuhammetden tarapa bir garady-da, çanaga elini uzatdy.

– Şujagazy bir gyzdyryp berseň, ondan soň ýatyber. Bize-de bu dünýäde açyk gepleşip oturmaga döwür geldi – diýdi.

Stepanow ýuwaşjadan başyny atyp hümüni berdi. Alymuhammet bolsa bir ýylgyrda:

– Daň hem atyp barýandyr, indi ýatasymyz ýok-la. Men hem ine basym guitararyn-la – diýip, eli gaply eýwana çykyp giden Anna Aleksrownanyň yzyndan garap galdy. Soňra Andreý Andreýewiçe garap:

– Anna Aleksrowna ýadandyr... – diýdi.

– Ýadasa, ana boş krowat, boş diwan, ýatsyn, ponimaýeş, ine nahary getirsin, biziň onsoň özümüz bir zat ederis – diýip, ýene bulgurlary bir ýere üýşürdi. Iň soňky galam aragy bölüşdirip guýdy. Stepanow onuň aragy ýene üç bölenini görüp, Alymuhammediň yüzüne seredip ýylgyrda:

– He, aýdyber, ondan soň Andriýewskiniň ýanyна barmadyň. Dogry edipsiň – diýdi.

Andreý:

– Dogry bolsa, al şunam içsin. Başga ýogam. Ine nahar gelýänçä balyk. Ertirem iş ýok – diýip, Alymuhammediň bulguryny oňa uzatdy. – Özi hem ýerde goýmasyz. Onsoň belli zat, ponimaýeş, Andriýewskini hem ýok edensiňiz... – diýip güldi. – Al, şonuň saglygyna – diýdi. Goýman hemmelere içirdi. Salpu murtlaryny süpürişdirip otyrka, Anna Aleksrowna eli tabakly girdi. Oňa äri Andreý Andreýewiç:

– Köp sag bol, Annuška, indi sen, ana, meniň ýerimdejik gyşaraý – diýdi.

Ol geplemän, baryp gyşardy.

Alymuhammet:

– Ýok, Andreý Andreýewiç, ol gaýdyp ondan soň hem bizi heläk etdi. Biz bilsegem, onuň bolşewikleriň ýetip gelýäninden habary ýok ekeni. Ol, baý öz hökümimi berkitmäge dyzad-a – diýdi.

– Şeýlemi?

– Şeýle. Bolşewikleriň ýetip gelýänine ynanýan däldir öydüp, Ŝerbakov meniň ýanyma Bousow bilen Lýamini, ýanlarynda ýene bir özbek ýigidi hem bardy, iberipdir. Men olara: «Menden arkaýyn boluň, ähli otrýadym bilen taýýar» diýdim. Hawa, hawa, şey diýdim.

Olat Nikolsk posýologyndan geldiler. Garrygala bolsa

günbatarda. Biz iki ortada ýoluň üstünde ýasaýarys. Emma Andriýewskiý eýýäm meniň ýanyma ol üç atlynyň gelip gidenini eşidipdir. Ertesi Garrygaladan iki sany soldat bilen bir ofiser geldi. Olar gelip, at üstünden özleriniň rus mylakatlylyklary bilen: «Bizi polkownik Andriýewskiý iberdi!» diýip, gysgajyk habar berdiler. İçimden: «Şu Andriýewskiý mensiz mydar edip biljek däl öýdýän» diýdim-de, ýerimden turdum. Ofisiри öye çagyrdym. İki atly daşarda: «Öýde näme goparka?» diýen ýaly içérini diñirgenişip, gara öýün gapdalynda atdan düşmän durdular. Ofiser maňa: Onuň alyhezretleri Andriýewskiý siziňkä bolşewikler gelip gitdi diýip eşidipdir. Özüniň şondan örän biynjalyklyga düşenini size habar bermäge iberdi» diýdi.

Ol hakykaty aýdýardy. Şugulçynyň oña örän wepadardygy bellidi. Bolsa-da men olary mylakatlylyk bilen ugratmaga niýetlendim. Ýerimden turdum-da, öýden başymu çykaryp, atylara: «Atdan düşüň, näme otyrsyñyz? Nähili daş ýerden geldiňiz. Howa bolsa yssy, türkmen öýüne gelene gök çay içmän gitse bolmaz, atyñzy daňyň-da geliberiň» diýdim. Soňra gaýdyp ýerimde oturdym, ofisere şey diýdim:

— Jenap Andriýewskä: «Ol habar düýbünden ýalan, ol-da maňa nähak edilýän töhmetleriň biridir» diýip aýtdy diýip diýdim. Ondan soň hem bolşewikler Aşgabatdan kän aňyrda, Kakadan hem aňyrdamış. Olaryň bärsinde ak es-erler bar. Ýeri, onsoň bolşewikler üç-dört yüz kilometrlik ýola, meniň üstüme nädipl hem näme üçin adam ibersinler? Şu habar düýbünden töhmetdir. Onuň alyhezretlerine aýdyň, menden ýaňa öýünde örän arkaýyn ýatsyn — diýdim. Olary iýdirip-içirip, örän hoş edip goýberdim.

Alymuhammediň bu gürrüňine Stepanow bilen Andreý Andreýewiç ikisi öñden-de keýpi gösterilen başlaryny ýaýkap, jak-jal edip gülüşdi. Anna Aleksandrowna-da gözünü açyp bir seretdi-de, aňyrsyna döndi. İçki otagda çolaşyp ýatan täze çatynjalar Ýusup bilen Walýa oýanyp, hümürdeşip başlan ýaly boldy.

Alymuhammet olaryň gülkülerine has gösterildi, özi-de ýylgyryp, pişge murtlaryna syntgy berdi, mahorka haltasyna goluny uzatdy. Andreý Andreýewiç oña gözü düşenden, mahorka holtasyny

bölek gazet ýyrttygy bilen öňüne süýşürdi. Alymuhammet mahorkany ýogydan dolap, dili bilen taraşlady, eglip, ony Stepanowyň çekip oturan çiliminden otlady, bir čaňydyp goýberdi-de dowam etdi. Ýaňy uka giden Anna Aleksandrowna içerde tüteýän ajy mahorkanyň ysyna uklap bilmän, tiz-tizden towlanýardy.

– Hawa, onsoň – diýip, Alymuhammet ýene Andriýewskili gürrüne başlady. – Ine ol günüň ertesi Andriýewskiý ýene iki sany atlyny çapar iberipdir. Olar men ýokkam öýüme gelipdirler-de: «Ertir Garrygalada at çapyşygy bolýar. Şoňa Alymuhammet han hökman gelmeli, komissar çagyrýar, barsyn» diýipdirler. Hernä özümi gözläp ýörmän, derrew gidipdirler. ertesi men baraýan bolsam, özüme nähili at çapyşygy, nähili «skaçka» görkezjegini bilipdim...

Onuň bu sözüne Andreý bilen Stepanow ýene gülüşdi. Alymuhammediň özi olardan hem beter güldi-de:

– Men ondan soň aklaryň bu syapaýyçylykly, emma başyndan köp zady geçirgen gartaň polkownikleriniň bir zatlar duýup gysylýandygyny bildim. Hemmeden beter menden heder edýänini-de aňdym. Ol özünjň Garrygaladaky ömrünü gysgaldaýanyny duýup başladomyka diýýarin. Elbetde, onuň-da gyzyllaryň Aşgabatda dagam durman, öz okgunyna denikinçi es-erleri gotten sürüp gelýänini eşitmän durmandygyny bilyärin, çünkü Garrygala uçastogynyň bu komissary bar telefon-telegrafa erk edip otyrka, Gyzylarbatdaky, Şagadam hem Aşgabatdaky öz kelle kesenleri bilen gatnaşyk etmän durmajagy bellidi. Ol wagt bütin Sumbaryň boýuna erk edip oturan şu komissardy ahyryn. Onuň maňa indiki gysmyljyramasynyň sebäbi, meniňce; eger gyzyllar gelip Garrygalany eýeläýseler, biziň öňümüzde özünü hiç bir garyby ynijytmadık bolşewik dosty bolup görünjek bolýarmydyka diýýarin.

Stepanow stoldan tirsegini aýryp:

– Elbetde... şeýledir – diýdi.

– Ol zatlar belli-le, ponimaýeş – diýip, Andreý-de başyny atdy.

Alymuhammet dowam etdi:

Men gerkezden iki sany atlyny iberdim-de: «Alymuhammet hanyň-a

skaçka geler ýaly ýarawlygy ýok, ýöne çakylygyna taňyr ýalkasyn aýdyp gaýdyň» diýdim. Sorasa-da, galman ýatyr diýip, ýüzüňizi salyň-da duruň diýdim. Bardy-geldi, ile etmeýän ýagşylygyny etjek bolup, Garrygaladaky ýeke doktory hem meniň üstüme iberäýjek bolsa, biriňiz at salyp gaýdyň-da, maňa habat ediň, sebäp men bu wagt sizi Garrygala ugradyp, özüm Nikolskä, rus ýoldaşlarymyzyň ýanyna gitjek – diýdim. Ýene olara: «Birden ýalançy bolup, wagtyndan öň syrymyzy bildiräýmäliň, bolşewikler kem-kem ýakyn gelýärmişler. Munça atly otrýad bolup, keserişip ýatmaly däl, biz hem basym atlanmaly bolarys. Emma agzyňzdan söz sypaýmasyn» diýdim.

Olar Garrygala, men bolsam iki atlyny alyp, Ŝerbakov dagynyň ýanyna eňdim. Baryp, uzyn gije geňeş etdik. Meniň basyrynp ýatan ýüz ýigrimi atlym dagy bar. Olar hem elli atly dagy bereli diýdiler. Sergeý orunbasarym bolmaly, men bolsam türkmen-rus atly partizan otrýadynyň komandiri bolmaly... Bolşewikleriň ýakynlaşany eşidildigi hem, derrew olar bilen öňki ýaly aragatnaşygy dikeltmeli. Olar, elbetde, habar etdikleri, bu daglaryň ýeňsesinde atlarynyň irişmesinden tutup atlanmaga taýýar bolup duran biziň otrýadymyzyň bardygyny bilyärdiler. Hawa, mahlasy, biz uzyn gije geňeş gurap, ýaňky karara geldik.

Ertesi yzymyza gaýtjak bolup durduk. Birden howpurgap, obamyzdan iki sany atly geldi. Olar gyssanjyrap: «Alymuhammet aga, seni gözläp, Garrygaladan bir ofiser bilen on sany atly-ýaragly soldat geldi. Biz olara: «Alymuhammet eşekli oduna gitdi» diýdik. Emma olar: «Onda tä gelýänçä, biz onuň öýünde garaşjak oturjak» diýip ýatyrlar. Iki sanysy bolsa sen baraýsaň, öňúrti tutjak bolup, bärki obaň ýakynynda ýoly garawullaşyp ýör. Emma ýaşulular olara şol ýerde nahar hödürlän bolup, öye saldylar. Seslerini çykartman, şol ýeriň özünde ikisini hem basa düşüp, ellerini arkalaryna daňdyk, sesleri çykmaý ýaly, agylaryna-da ýaglyk dykdyk. Aňyrkylaryň olardan habarlary ýok. «Nätmeli?» diýdiler. Şonda biz onuň Andriýewskinin işidigini bilip, şeýle diýdik.

– Onda indi siz iki bolup gitmäň. Bilinmez ýaly, sen ýeke gitde, öýümize bar. Ýaşuly-ýaşkiçileri çagyryp, derrew janly

soýup, olara hezzet edip başlaň. Ýaraglaryny ýygnap, şol ýapydaky cynara söýäň. Olar göwünlerine zat almaz ýaly tabak çekeňizde, uzyn hatar edip goýuň. Nahara kelleleri gyzaram welin, iki sanyňyz ýaraglaryna topulyp, galanlaryňz bolsa her soldata iki adam bolup, basa düşüň-de daňyň. Biz baryançak saklaň! – diýdim.

– Molodes siz! – diýip, Andreý onuň egnine kakdy.

Stepanow hem:

– Bu Sumbaryň şiri ahyry – diýip, çyny bilen gepledı hem öz sözünü özi tassyklap, «Hawa, hawa, ýoldaş Poddubnyý, bu hut şeýle» diýip, ol bu ýerde Andreý Andreýewiçin familiýasyny birinji gezek tutup geplettdi. Alymuhammet Stepanowiçin öwgüsini eşitmezlige saldy.

– Ine biz ol ýigide şeýle tabşyryk bilen ugradanymydan soň, aradan üç-dört sagady geçirip, geňeş-maslahat bilen bir topar atly-ýaragly bolup gaýtdyk. Sagat dörtlerde geldik. Öňümüzde nähili waka satasjagymyzy bilemzokdyk. Emma birgeňsilik... Diýsimiz ýaly edipdirler. Kileň elliř arkalaryna daňylgy ýatyrlar.

Ofiser meni görüp, dişi bilen daňysyny çözjek bolup dyzady. Bolmady. Ol öz eginlerindäki pogonlara agzyny ýetirjek bolup, iki egninden agyz salýar, özüñize belli, aklaryň pogonlary hem örän neşeli ýaldyrawukdy. Ol oñarman: «Gyzyllar geldigi, meniň pogonymdan tanap, hökman atarlar, egnimdäki pogonlary goparyň zyňyň» diýip ýalbardy.

Sorag etdik. Soňra topary bilen at öňüne salup, Nikolsk posýologyna tarap alyp gitdik. Gyzyllara habar ýetirdik. Ertesi iň soňky gezek Andriýewskiý bilen hasaplaşmak hem Garrygalany aklardan saplamak üçin zarba urduk. Barsak, aklar eýýäm öňürdipdirler. Dyr-pytrak bolup, gaçyp gidipdirler. Andriýewskininė edarasynyň agzy hem açık, haňkaryp ýatyr.

Meniň Andriýewskiý bilen dartgynly gatnaşygym ine şu ýagdaýda tamam boldy.*

Öz Ýuwangala obamyza geldik. Biz Garrygaladan diňe on sany bolup gaýdypdyk. Derýaň boýundaky Owaza gädiginde görsek, bir pulomýotçy gaçgak aýal bilen alty sany hem ofiser dur, güpbasdý etdik. Eýrana gaçmaz ýaly, tutup ýaragsyzlandyrdyk.

Emma biziň Garrygalada galan otrýadymyz ýene aşşam yzimyzdan gelip:

– Biz-ä bolşewikleriň niredediklerini henizem bilemezok. Garrygalany ýene aklar eýeledi – diýsip keýpsizlendiler. Dogry, gzyllar ol wagt ýaňy Gökdepeden bärík geçipdiler. Gyzylarbada, diýmek şol hatarda Garygala-da uruş bilen ýetmäge entek telim ýüz kilometr bardy. Emma olaryň tiz geljekdiklerine hem ondan soň ýeňsiň gutarnykly boljagyna berk ynanýardy. Biz hem daglaryň arasynda herekete başladık. «Bolşewikler gelýär» diýen sözden gorkup, Eýran tarapa gaçýanlary tutup ugradyk. Ýaňky tutanlarymyzy hem Nikolsk posýologyna sürdük. Ýolda aklaryň Bendesen obasyndaky türkmen aýal-gyzlarynyň gyzyl-kümüş shaýlaryny talap gaçanlaryny eşitdik. Otrýadym bilen atlandym. Olar bize Köşeguçanda, derýanyň öwrümünde sataşdylar. Gabadyk, atyşyp başladık. Otuz atly ak esgeriň diňe sekizisi diri galansoň boýun egdiler. Sowet topragyndan çykarylyp alnyp gidiljek bolnan şeýle gyzyl-kümüş shaýlary alyp galdyk. Gzyllar Gyzylbadyň ýakynyna gelende, Bamy stansiýasynda Zakaspiý frontunyň komanduýuşısı Timoşkowa eden işlerimizi habar berdik. Ýanymda iki ýüzden gowrak otrýad çlenlerimden başga orunbasarym Sergeý Ŝerbakov we Wasiliý Babenko bardy. Bize «Bu ýerden gidip, Teleşin otrýadyna goşulmaly, Garrygala Ýokary Sumbar tarapdan duýdansyz gelip zarba urmaly» diýdiler. Şonda näce günler belent daglara dyrmaşyp, ýol gözläp horluk çekdik. Emma aňyrdan gelip, Garrygaladaky aklara şeýle bir zarba urduk. Garrygalanyň dolanyp duşmana ýüzi düşmez ýaly pækledik. Ol söweşiň ýek-ýarym ýerini öň hem size bölek-bücek gürrün beripdim. Soňky gezek bolsa nirede aýrylyşyp, ine-de frontdan ýeňiş bilen gelip, ilki tapşyp oturyşymyzdygyny özüňiz bilyärsiňiz. Indiki wezipeler, näme etmeli, näme ýumuş barlygyny, hemişeki ýaly, sizden eşidermikäk diýýän. Cyranyň ýagy gutaryp, ol kem-kemden söndi. Oturan-oturan ýerinde tama arkalaryny berip, uklap galdylar. Salymyny bermän, daň salgymy äleme çagylyp başlady.

* Bu bölüm Alymuhammediň prototipi Allaýar Gurbanowyň öz ýatlamasyndan alyndy.

Berdi Soltannyýazowyň «Sumbar akýar» romanyndan bölek, 3-nji kitap, 12-nji bap, 68-75-nji sah., «Türkmenistan» neşirýaty, Aşgabat-1982 ý. Hekaýalar